

GULDFURSTEN

A fashion advertisement for Otto Witt. The image features three models: a man on the left in a dark pinstriped tuxedo with a white shirt and dark bow tie, looking down; a woman in the center foreground in a dark, sleeveless dress, looking directly at the camera; and a man on the right in a dark suit with a white shirt and dark tie, looking directly at the camera. The background is a golden, ornate pattern with a large, stylized golden figure. The text 'GULDFURSTEN' is at the top and 'OTTO WITT' is at the bottom.

OTTO WITT

GULDFURSTEN

OTTO WITT

Otto Witt

Guldfursten

Saga

Guldfursten

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1916, 2018 Otto Witt och SAGA Egmont, an imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788711791387

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Till läsaren!

År 1911, då denna bok skrevs, hade jag ännu ej övergått från det praktiska ingenjörsyrket, till det naturvetenskapliga författarkallet. Boken är ett av mina första, famlande försök i branschen.

*Den lämnas emellertid av pietetskänsla nu till allmänheten **oförändrad**, precis sådan, som den då skrevs.*

Stockholm 1916

OTTO WITT.

Kap. i.

Vad solstrålen berättade.

Glödhet steker julisolen.

Husen äro som ugnar och luften på gatorna i Stockholm kvav och het. Solen skickar en kaskad av strålar mot ett fönster i tredje våningen av ett nybyggt stenhus, och det ser ut, som hade man medelst en nedfälld persienn lyckats hämma solljusets inträngande.

Så är dock ej fallet.

En knippa ljus faller in i rummet genom en springa nära taket; det reflekteras av en spegel på rummets motsatta vägg och återvänder genom en annan öppning i jalousien. Detta stråflöde skulle, om det ägde talförmåga, kunna berätta sina lekande systrar om, vad det ser där inne i det halvmörka rummet. Och dess berättelse skulle lyda

— Jag dansar fram genom rummet. En liten del av mig själv dröjer kvar på ett enkelt skriv bord, täckt av papper, och en annan del överfar snabbt den mänskliga varelse, som sitter lutad över dem, bläddrande i dem.

Det är en ung man. Hans hy är frisk och blomstrande, hans blonda hår förgylles av mitt sken. Under en liten, välformad näsa har han ett par mustacher av hårets färg och på hans slätrakade haka ser jag en liten fördjupning. Det är ett ärligt och öppet uttryck i de gråa ögonen.

Han intresserar mig, den unge mannen. Vem är han? Vad är hans sysselsättning? Så frågar jag mig själv och jag ilar på spaning runt rummet.

Hans hand bär endast den enkla teknologringen som prydnad. Men dessa fläckar av laboratoriets syror på pekfinger och tumme, vad betyda de? Och papperen, som han genomser? Aha! Patentskrifter. Han är ingenjör.

Ja, se där står ju också, upprest mot skrivstället, ett uppskuret kuvert. Jag läser: Ingenjör Carl Roos, Stockholm, och väl tillfreds med hittills gjorda upptäckter flyger jag vidare.

Där står ett väl fyllt bokskåp och dess innehåll är omsorgsfullt ordnat. En hastig överblick av alla dessa volymer visar mig, att ägaren har allsidiga intressen.

På väggarna hänga tavlor. De tavlor som finnes äro uteslutande av tekniskt intresse. Här interiörer från kemiska fabriker — där exteriör av Stockholms gasverk — där åter en blåkopia av en elektrisk maskin.

Jag tror, att hans tillgångar äro måttliga, åtminstone att döma efter möblerna.

Just som jag har anställt dessa undersökningar, tager min fader på sig sin molnrock, och jag får intet mera se.

Carl Roos sitter, som solstrålen skulle kunnat berätta, vid sitt arbetsbord. Han märker, att de spelande solstrålarne äro försvunna, går fram till fönstret och drager upp persiennen.

— En förfärlig värme, säger han.

Han hör en ringning på tamburklockan och i i det han ser på sitt ur, säger han:

— Det kan ej vara posten, det är för ti digt varpå han går ut för att öppna dörren.

— Ah, är det du, utropar han glatt, då han ser den inträdande, välkommen!

— Tack, svarar Georg Berlin — så heter den besökande. Han är en gammal vän till Carl Roos och innehar en maskinfirma i huvudstaden. Han är rund och trevlig, och det vilar fred och lugn över hela hans person. När han nu

avtager sin hatt och hänger upp den, synes en antydning till måne på hans hjässa.

— Hyggligt av dig att titta upp, säger Roos. — Sitt ned och tänd en cigarr!

— Tack, svarar Georg och placerar sig i den skinnklädda soffan.

Man talar om väder och vind, om plågsamt solsken och stinkande automobiler, om regn som borde komma, men ej kom och liknande — och just nu tittar åter den nyfikna solstrålen in, denna gång följd av tusental andra. De tumla om i rummet, leka med allt, som finnes och kunna sedan ånyo berätta och skvallra.

Så säger Berlin:

— Jag kommer i ett speciellt ärende i dag.

— Såå!

— Jo, så är det.

— Låt höra!

— Saken är den, att en av mina vänner, en man, som i många år varit ute i världen och flackat omkring överallt, svensk förresten, vant sig till mig med begäran att rekommendera åt honom någon pålitlig, tekniskt bildad ung man med intresse för litet av varje och icke rädd för små äventyrligheter, etc. Han behöver, säger han, ett slags assistent och vill helst ha en svensk. Jag tänkte strax på dig, och är nu här, men vad tänker du själv härom?

Carl ser förvånad på den talande och frågar:

— Men vad handlar det om?

— Det vet jag alls icke själv, svarar Georg.

— Vad är det för slags person? När har du träffat honom, och vad är hans namn?

— Jag känner tyvärr inte så värst mycket till honom, svarar vännen. — På mina resor på kontinenten träffade, jag honom en gång under för mig ganska brydsamma förhållanden. Det kan vara onödigt att närmare redogöra

för dem, men allt nog, han trädde hjälpande emellan och räddade mig ädelmodigt ur min kritiska belägenhet. Han är, som jag sagt, svensk till nationaliteten och heter eller kallar sig åtminstone *Bo Silvas*. Åldern skulle jag tro är 36 eller 38 år. Hur länge han vistats utomlands, vad han förut varit här hemma och hurudana hans familjeförhållanden äro m. m., har jag ej lyckats få reda på, men hans personliga karaktär är, efter vad jag kunnat finna, fullkomligt hederlig, hans vandel är utan tvivel i alla avseende oförvitlig, och jag har fått den särskilda uppfattningen om honom, att han måste vara ofantligt rik.

— Du är en god fysionomist, säger Roos, och jag tror säkert, att du bedömer hans karaktär riktigt, men vad är han, vad gör han?

— Han tyckes vara intresserad av litet av varje. Lycksökare kan han ingalunda kallas, därtill är hans sätt för fint och hela hans uppträdande mycket för nobelt. Han är ingenjör eller någonting ditåt. Jag vet verkligen icke.

— Vet du ej hans titel ens? frågar Carl Roos.

— Nej.

— Och var träffades ni sist?

— Det var i en liten italiensk kuststad. När han lämnade mig där, roddes han ut därifrån till en präktig ångyakt, steg ombord och gav själv ordern, när fartyget lättade ankar. Jag drog härav den slutsatsen, att fartyget var hans eget. Vad han haft att bestyra i staden, varthän han begav sig, och vad han ämnade företaga sig, det är saker, som jag alldeles inte känner till.

— Det var en hemlighetsfull man, säger Carl Roos.

— Nej, svarar Georg. Men en man, som lärt sig att hålla tand för tunga, en karl, som inte pratar bredvid mun, varken om sig själv eller om andra.

— Kan så vara, svarar Roos.

Så tillägger han:

— Vad erbjuder han för villkor?

— Allt fritt, fria resor och tolv tusen kronor om året!

I det Berlin nämner dessa betingelser, rycker Roos till. Summan är för honom svindlande hög, och han vill knappast tro sina öron. Han är van att i Stockholm, som är en av Europas dyraste huvudstäder, draga sig fram med högst tre tusen kronor om året, ett belopp, som, minskades med kostnaderna för bostad, bränsle, lyse och kläder plus utskylderna m. m. icke lämnat honom mycket övrigt att leva på. Nu erbjudes honom här allt sådant, som hör till livets nödtröft, fritt och dessutom fyrdubbla kontanta inkomster, vilka han tror sig kunna oavkortade spara för användning till framtida behov.

Han är icke desto mindre tvehågsen, huruvida han bör obetingat antaga erbjudandet.

Han finner det riskabelt att utan vidare lämna sina nuvarande befattningar för att kasta sig i armarna på en för honom nästan fullkomligt okänd person.

— Honoraret övergår alla mina förväntningar, säger han, men vad har jag för garanti för, att det är allvar med dessa överdådigt ståtliga löften?

Carl häpnar då Berlin svarar:

— Han har berett sig på betänkligheter i det hänseendet och fördenskull deponerat hela första årets lön i svenska riksbanken. Jag har förvissat mig om, att vad som härom meddelats i hans brev, daterat Madrid den 24 juni, är alldeles riktigt, och att penningarne kommit banken tillhanda.

— Du kan gärna visa mig brevet, säger Carl Roos.

— Med nöje, svarar Georg, men då måste vi gå hem till mig. Jag tänkte taga brevet med mig, men glömde det.

— Min herre, där är dörren, skämtar Roos. Låt oss genast begiva oss av. Jag är nyfiken!

Dörren slutes efter dem, men solstrålarna dansa ännu omkring i rummet. De söka efter kvinnan. Var är hon? De söka förgäves. De finna intet porträtt.

— Det här var intet för oss, säger den första strålen.

— Nej — alldeles inte, svarar den andra.

Ty solstrålar trivas hos kvinnor, blommor, barn och kärlek men endast föga i teknik och industri, vetenskap och dystra fabriker. Väl användas de också där — men det är ett tvång — det ser man bäst när man tvingar en glad och munter solstråle in i en kameran mörka natt: den svärtar i förargelsen den fotografiska plåten.

Kap. ii.

Det mystiska brevet.

Georg Berlin är gräsänkling — hans fru har flyttat ut till landet. I hans våning, i vilken de bägge vännerna nu inträda, ser det ut liksom i de flesta andra stadsvåningar under sommaren: nedrullade gardiner, kronor och lampor behängda med flor, möblerna gömda under sina överdrag, blommorna hopförda på golvet framför balkongdörren och bredvid dem den obligatoriska vattenkannan, som det är mannens plikt att sköta, ifall inte portvaktsfrun varit vänlig nog att svara för den saken.

I Georgs arbetsrum är dock allt sig likt — och här taga de plats.

— Här har jag brevet, säger Georg och drager ut skrivbordslådan.

Men i det samma utropar han:

— Det fins inte där, det är försvunnet!

— Vad, är det borta? säger Carl Roos. Sök i andra lådor!

De söka och leta, men intet brev finnes.

Roos ser ned i översta bordlådan och säger:

— Du är alldeles säker på, att du lade det i just denna låda?

— Ja, fullkomligt! Och jag vet det så absolut säkert emedan nyckeln till de andra finnes ute på landet.

— När var det?

— I dag på morgonen!

— Och intet annat fanns i lådan?

— Ingenting annat! Den var alldeles tom.

— Ej heller detta? frågar Roos och pekar på en sammanrullad, svart massa, som han upptäckt i ett hörn av lådan.

— Nej, vad är det, utbrister Berlin, i det han intresserad böjer sig ned. Han drager ut lådan och begge betrakta de med förvåning föremålet. Det är en kolsvart hög, i mycket liknande de återstoder, som förbränning av emserpastiller lämnar.

— När intet annat än brevet fanns i lådan och nu intet annat än detta finnes, så måste detta vara brevet ehuru i förvandlad form, säger Carl Roos.

— Sannerligen, så ser det ut, svarar vännen.

— Jag tager i alla fall denna aska, säger Roos. Det skall bli intressant att undersöka den.

Och han lutar lådan på kant och håller det svarta i sin hand. Genom denna rörelse faller den voluminösa massan ihop till en liten hög av pulver, och det är detta, som hamnar i Carls hand.

— Kuriöst! säger Berlin.

— Det luktar besynnerligt, säger Roos och för sin hand upp mot näsan för att lukta på pulvret. Något av det fjäderlätta ämnet införes i hans luktorgan; ögonblickligt irriterar det näsans slemhinna, och nästa sekund nyser Carl Roos ytterst häftigt. Pulvret sprides åt alla håll, faller ned på mattan och är totalt förlorat för en analys.

— Jag tror att det är som förhäxat, utbryter Roos.

Georg Berlin storskrattar.

— Det här luktar av mystik, säger Carl.

— Och det även ganska starkt, eftersom du nös så otäckt hårt, skämtar Georg.

— Jag vet ej, vad jag skall tänka om en person, som skriver engagementsbrev, vilka av sig själva förvandlas till aska, säger Carl Roos. Jag tror jag har mindre lust för affären nu.

— Är du rädd?

— Rädd, åh nej, icke för mig själv egentligen. Men jag är rädd för en annan sak, min vän!

— Vad då?

— Jo, att hans pengar på banken äro lika obeständiga som detta brev.

— Åh, tror du det?

— Hör efter för ro skull!

Georg Berlin skyndar till telefonen och ringer upp riksbanken.

Efter en liten stund inträder han ånyo.

— Nej, säger han, pengarna äro redan klara och redan inbetalda i full valuta.

— Nå men brevet! Vad skall man tänka om det?

— Än om det vore ett prov?

— Ett prov?

— Ja, för att få se, om den person, som han ville engagera var inskränkt.

— Och så — — —?

— Jo, en inskränkt människa hade nog strax dragit sig ur spelet.

— Ja visst, det kan vara pudelns kärna.

— Ja, det är inte alls omöjligt.

— Ganska fiffigt. På detta sätt kunde han mycket lätt göra en automatisk gallring av sitt folk. De rädda och mindre begåvade höllos på så sätt borta.

— Och du räknar dig till ...?

— Käre Georg, svarar Carl skrattande, där har jag måhända grävt en grop åt mig själv. Berätta mig först en gång till brevets innehåll, — sedan skall jag se, om jag blir får eller get. Du erinrar dig väl innehållet?

— Vänta litet så få vi oss först en iskall grogg i värmen, menar Berlin och försvinner för att strax efter åter inträda med förfriskningar.

— Se så, nu en havanna och så börja vi, säger han vidare.

— En sak, tycker Carl Roos. När mottog du detta brev?

— I morse klockan tio, genmäler vännen.

— Nå väl, låt nu höra!

— Ungefär så här löd episteln: »Bäste herr Berlin! Sedan vi sist träffades i Italien äro nära fyra år förflutna etc. etc... Jag behöver för mina experiment en ung, pålitlig assistent, hemma i varjehanda, tekniskt bildad — — — och så vidare.»
Ja, hur var det nu? Jo: »Lönen» ... ja det vet du ju redan ... ja, vad var det mera? Jo — nu mins jag. Ganska kvickt förresten — »personen får ej vara dum, envis eller högfärdig — — —»

— Ja, och mera, säger Roos.

— Han kunde ej säga huru länge han behövde dig över det första året.

— Jaså. Men var skall jag träffa honom, om jag antager tillbudet.

— I Kristiansund den 16 innevarande juli månad.

— Så snart, utbrister den unge ingenjören.

— Ja. Om du i Kristiansund tager in på Grand Hotell, skriver han vidare, så möter där en person, som för dig till honom.

— Vad är det för en person?

— Ja, ser du, namnet stod i brevet — jag har totalt glömt det.

— Det var förargligt.

— Men hör vidare — jag tror inte att det behöver inverka så mycket. Skulle denna herre ej vara tillstädes, så skall du själv söka Silvas ombord i hans lustyacht »*Elektron*», som samma dag ankommer till staden.

— Var detta allt?

— Ja, svarar Georg och de begge herrarne sitta en stund tysta.

— Nej, lägger han till efter en stunds funderande, nej.
Det var ju ett postskriptum.

— Såå, och hur lydde det?

— Ja, ser du, det har fullkomligt fallit mig ur minnet.

— Åh, du erinrar dig det nog.

— Berlin funderar, men postskriptum är och blir borta.

— Det är fatalt, utbrast han. Detta tillägg i brevet berörde mig personligen.

— Det var alltså ingenting rörande den önskade assistenten, säger Carl Roos. Så mycket bättre! Jag har sålunda allt mitt på det klara?

— Ja, och vad säger du?

— Att jag vill sova på saken.

— Om vi skulle »blöta» den, menar Georg.

— Gärna, om du blir min gäst, svarar Carl Roos.

— Nå ja, får gå!

Och några ögonblick senare köra de ut till Hasselbacken, ett exklusivt utvårdshus i Stockholms omedelbara närhet.

Kap. iii.

Fyndet i kofferten.

Vid kaffet säger Carl:

— Där borta sitter min vän, professor Ysander, om vi skulle bedja honom slå sig ned vid vårt bord. Han ser så ensam ut.

Och ett ögonblick därpå är sällskapet tillökad med den lärde.

Man talar om litet av varje.

Georg säger bland annat:

— Hur kommer det sig, att minnet ibland sviktar, för att dock senare återkomma med den största skärpa? — ty han tänker fortfarande på sitt glömda postskriptum.

— Hm, säger professorn, det vet man alls intet om. Jag till och med betvivlar det.

— Men, infaller Carl Roos, gives det ej regler för detta, liksom för allt annat?

— Ingen regel, säger Ysander.

— Dock har jag lagt märke till vissa perioder, säger Roos.

— Perioder? Perioder i minnet? Nej, min bäste herr Roos! invänder professorn.

— Jag har själv observerat, att minnet återvänder i perioder av tjugotre timmar och dess multipla.

— Inbillning!

— Nej, herr professor!

— Låt oss göra ett experiment, säger Georg Berlin. Jag har totalt glömt en sak, som jag visste i morse klockan tio.